

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

Στο κεφάλαιο 70 περιγράφονται:

- Η εμφύλια διαμάχη στην Κέρκυρα.
- Οι λόγοι απελευθέρωσης των αιχμαλώτων.
- Η συμπεριφορά και ο σκοπός των αιχμαλώτων.
- Η ανάμειξη των Αθηναίων και των Λακεδαιμονίων.
- Οι αποφάσεις των Κερκυραίων.
- Η κατηγορία και η δίκη κατά του Πειθία.
- Η αντιμνήυση του Πειθία και το αποτέλεσμα της.
- Η αντίδραση των καταδικασθέντων και το αίτημά τους.
- Το πραξικόπημά τους και η διαφυγή ελάχιστων δημοκρατικών.

Η εμφύλια διαμάχη στην Κέρκυρα

Το καλοκαίρι του 427 π.Χ. ξέσπασε εμφύλιος πόλεμος στην Κέρκυρα, ο οποίος κράτησε δύο χρόνια περίπου, μεταξύ των δημοκρατικών και των ολιγαρχικών. Υποκινητές του πολέμου υπήρξαν 250 επιφανείς Κερκυραίοι πολίτες, που είχαν αιχμαλωτιστεί από τους Κορινθίους στη ναυμαχία που έγινε στα Σύβοτα. Οι Κερκυραίοι αιχμάλωτοι ύστερα από πενταετή ομηρία αφέθηκαν ελεύθεροι (*Οί γάρ Κερκυραῖοι ἔστασάζον, ἔπειδῆ οἱ αἰχμάλωτοι ἦλθον αὐτοῖς οἱ ἐκ τῶν περὶ Ἐπίδαμον ναυμαχιῶν ὑπὸ Κορινθίων ἀφεθέντες*).

Οι λόγοι απελευθέρωσης των αιχμαλώτων

Ο ιστορικός διακρίνει και απορρίπτει τα φαινομενικά αίτια της απελευθέρωσής των αιχμαλώτων. Ἐδωσαν γι' αυτούς οι Κορινθιοί πρόσθετο εγγύηση 800 ταλάντων - από τα πραγματικά τα οποία και αποδέχεται, υποσχέθηκαν οι αιχμάλωτοι ότι θα προσαρτήσουν την Κέρκυρα στην Κόρινθο απομακρύνοντας την από την επιρροή των Αθηναίων (*τῷ μὲν λόγῳ ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς προξένοις διηγγυημένοι, ἔργῳ δὲ πεπεισμένοι Κορινθίους Κέρκυραν προσποιῆσαι*).

Η συμπεριφορά και ο σκοπός των αιχμαλώτων

Οι Κερκυραίοι αιχμάλωτοι άρχισαν άμέσως τη συνωμοτική τους δράση. Πλησίαζαν τον κάθε πολίτη χωριστά και προσπαθούσαν να τον πείσουν ότι συμφέρον ήταν να διαλύσουν την επιμαχία με τους Αθηναίους. Το γεγονός αυτό ευνοεί την Κόρινθο, γιατί καθιστά ευκολότερη την προσάρτηση του νησιού στην πελοποννησιακή συμμαχία (*Καὶ ἔπρασσον οὗτοι, ἕκαστον τῶν πολιτῶν μετιόντες, ὅπως ἀποστήσωσιν Ἀθηναίων τὴν πόλιν*).

Η ανάμειξη των Αθηναίων και των Λακεδαιμονίων

Τον ίδιο καιρό κατέφθασαν στην Κέρκυρα Αθηναίοι και Κορινθιοί πρέσβεις.

Οι Αθηναίοι πρέσβεις ήρθαν, γιατί:

- α. πληροφορήθηκαν τη συνωμοτική δραστηριότητα των ολιγαρχικών, ανησύχησαν και φοβήθηκαν για τις εξελίξεις
- β. ήθελαν να ενισχύσουν τους δημοκρατικούς
- γ. επιδίωκαν να μετατρέψουν την επιμαχία σε συμμαχία και να προσαρτήσουν την Κέρκυρα στον αθηναϊκό συνασπισμό.

Οι Κορινθιοί πρέσβεις ήρθαν, γιατί:

- α. ήθελαν να παρακολουθήσουν από κοντά τη δράση των απελευθερωμένων αντρών και να βεβαιωθούν ότι εκπλήρωσαν την υπόσχεσή τους

β. επιδίωκαν να τονώσουν το φρόνημα των ολιγαρχικών του νησιού
γ. απέβλεπαν στην εγκαθίδρυση ολιγαρχικού καθεστώτος στο νησί, στη διάλυση της επιμαχίας της Κέρκυρας με τους Αθηναίους και στην προσάρτησή της στον Πελοποννησιακό συνασπισμό, *(Καὶ ἀφικομένης Ἀπικτῆς τε νεῶς καὶ Κορινθίας πρέσβεις ἀγουσῶν)*

Οι αποφάσεις των Κερκυραίων

Οι Κερκυραίοι ύστερα από διαπραγματεύσεις με τους πρέσβεις *(καὶ ἐς λόγους καταστάντων)* η εκκλησία του δήμου τους αποφάσισε:

α. Να ανανεώσουν οι Κερκυραίοι την επιμαχία με τους Αθηναίους σύμφωνα με την ισχύουσα συνθήκη του 433 π.Χ. *(ἐμψήφισαντο Κερκυραῖοι Ἀθηναίους μὲν ξύμμαχοι εἶναι κατὰ τὰ ξυγκεῖμενα).*

β. Να είναι φίλοι με τους Πελοποννησίους όπως και προηγουμένως *(ἐμψήφισαντο εἶναι Πελοποννησίοις φίλοι ὥσπερ καὶ πρότερον).*

Το ψήφισμα αυτό είναι το πρώτο αποτέλεσμα της δράσης των απελευθερωμένων ολιγαρχικών και εκφράζει την επιθυμία των Κερκυραίων να τηρήσουν ουδέτερη πολιτική στάση στις σχέσεις τους με τους Αθηναίους και Πελοποννησίους.

Πρόκειται για μια σωστή πολιτική απόφαση και ευφυή διπλωματική κίνηση, που φαίνεται ότι εκτονώνει την κρίση. Είναι όμως καταδικασμένη σε αποτυχία.

Η κατηγορία και η δίκη κατά του Πειθία

Το ψήφισμα των Κερκυραίων για ουδετερότητα ήταν καταδικασμένο σε αποτυχία και μόνο προσωρινή συμφιλίωση έφερε. Έτσι οι απελευθερωμένοι ολιγαρχικοί έσυραν στο δικαστήριο τον Πειθία, εθελοπρόξενο των Αθηναίων και αρχηγό της δημοκρατικής παράταξης *(ἦν γὰρ Πειθίας εἰθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ δήμου προειστίκει)*. Τον κατηγορούσαν για προδοσία, αφού πίστευαν πως προσπαθούσε να υποδουλώσει την πόλη στους Αθηναίους *(Καὶ ὑπάγουσιν αὐτὸν οὔτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίους τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν)*. Η παραπομπή του σε δίκη έχει πολιτική σκοπιμότητα. Οι ολιγαρχικοί επιδίωκαν με την ενέργειά τους αυτή να πλήξουν το κύρος του Πειθία και σε περίπτωση καταδίκης του, να αποδυναμώσουν τους δημοκρατικούς, ενώ οι ίδιοι θα γίνονταν πιο ισχυροί. Όμως ο Πειθίας αθώωθηκε *(ὁ δὲ ἀποφυγών)*, γεγονός που μαρτυρεί, ότι ο εκδημοκρατισμός στην Κέρκυρα βρισκόταν σε καλό δρόμο.

Η αντιμήνυση του Πειθία και το αποτέλεσμά της

Ο Πειθίας μετά την αθώωσή του κατήγγειλε και αυτός με τη σειρά του πέντε από τους πιο πλούσιους ολιγαρχικούς αντιπάλους του *(ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας)*. Τους κατηγορούσε ότι έκοβαν συστηματικά τις φούρκες, που στήριζαν τα κλήματα του τεμένου του Δία και του Αλκίνου, παρά τη απαγόρευση του νόμου και τις βαρύτερες κυρώσεις για τους ενόχους *(φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τοῦ τεμένου καὶ τοῦ Ἀλκίνου)*. **Φαινομενικά λοιπόν τα κίνητρά του ήταν ηθικά, αφού παρουσιαζόταν ως προστάτης του ιερού άλσους του Δία και του Αλκίνου, και ως υπέρμαχος της ηθικής τάξης. Ουσιαστικά όμως αυτά ήταν πολιτικά, όπως άλλωστε δείχνει το μεγάλο ύψος του προστίμου και ο τρόπος της καταβολής του. Ο Πειθίας κινήθηκε από μικροψυχία, μισαλλοδοξία και εκδικητική μανία.** Οι κατηγορούμενοι κρίθηκαν ένοχοι και καταδικάστηκαν να πληρώσουν βαρύτατο πρόστιμο *(ζημίᾳ δὲ καθ' ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ)*.

Η αντίδραση των καταδικασθέντων και το αίτημά τους

Οι πέντε ολιγαρχικοί δεν αρνήθηκαν να πληρώσουν το πρόστιμο, γεγονός που επίσης μαρτυρεί την ενοχή τους. Επειδή όμως ήταν δυσβάσταχτο, κατέφυγαν ως ικέτες στα ιερά και ζήτησαν να μην πληρώσουν ολόκληρη τη χρηματική ποινή,

όπως όριζε ο νόμος, αλλά με δόσεις σε τακτά διαστήματα από τα έσοδα που θα έπαιρναν από τα κτήματά τους. Όμως ο Πειθίας, που ήταν και βουλευτής, έπεισε τους Κερκυραίους να εφαρμόσουν το νόμο απορρίπτοντας το αίτημα των ολιγαρχικών (*Οφλόντων δ'ε' αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλήϊς ὧν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρῆσασθαι*).

Το πραξικόπημά των ολιγαρχικών και η διαφυγή ελάχιστων δημοκρατικών
Τότε και αυτοί βρέθηκαν σε μεγάλο αδιέξοδο. Μάλιστα εκτίμησαν ότι ο Πειθίας θα μετέπειθε τους Κερκυραίους να ακυρώσουν το ψήφισμα της ουδετερότητας που ευνοούσε τους Πελοποννησίους και να εντάξουν την πόλη τους στην αθηναϊκή συμμαχία (*Οἱ δ' ἐπειδὴ τῷ τε νόμῳ ἐξείργοντο καὶ ἅμα ἐπυνθάνοντο τὸν Πειθίαν, ἕως ἔτι βουλήϊς ἐστὶ, μέλλειν τὸ πλῆθος ἀναπεισείν τοὺς αὐτοὺς Ἀθηναίους φίλους τε καὶ ἐχθροὺς νομίζειν*). Γι' αυτούς λοιπόν τους δύο λόγους κατέφυγαν στη βία και έδρασαν συνωμοτικά. Οπλίστηκαν με εγχειρίδια, μπήκαν ξαφνικά στη βουλή και σκότωσαν τον Πειθία και άλλους 60 περίπου βουλευτές και πολίτες της δημοκρατικής παράταξης (*ξυνίσταντό τε καὶ λαβόντες ἐγχειρίδια ἐξαπιναίως ἐς τὴν βουλὴν ἐσελθόντες τὸν τε Πειθίαν κτείνουσι καὶ ἄλλους τῶν τε βουλευτῶν καὶ ἰδιωτῶν ἐς ἐξήκοντα*). Λίγοι μόνο ομοϊδεάτες του Πειθία γλίτωσαν καταφεύγοντας στην αθηναϊκή τριήρη (*οἱ δ'ε' τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθίᾳ ὀλίγοι ἐς τὴν Ἄπτικὴν τριήρη κατέφυγον ἐτι παροῦσαν*).

Τα αίτια του πραξικοπήματος

- το υπέρογκο χρηματικό πρόστιμο που επιβλήθηκε στους ενόχους ύστερα από την καταδίκη τους.
- η επιμονή του Πειθία να εφαρμοστεί ο νόμος που καθόριζε την εφάπαξ καταβολή του ποσού, γεγονός που απέρριπτε το αίτημά τους για διακανονισμό και εξόφληση του προστίμου με δόσεις.
- οι εκτιμήσεις τους ότι ο Πειθίας, με την πολιτική δύναμη που διέθετε και το κύρος του μετά την αθώωσή του, θα έπειθε τους Κερκυραίους να ακυρώσουν το ψήφισμα της ουδετερότητας που ευνοούσε τους Πελοποννησίους και να εντάξουν την πόλη τους στην αθηναϊκή συμμαχία.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ

1. Να βρείτε τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια οι παρακάτω λέξεις:

φυγός
αγωγός
τομή
εξόφληση
τάγμα
απόδοση
καλότυχος
πεποίθηση
εύχρηστος
σύλληψη

2. Να αντιστοιχήσετε τις λέξεις της στήλης Α' με τις σημασίες τους στη στήλη Β':